

Українське національне відродження на півночі Донеччини до сьогодні надзвичайно слабо висвітлене в історичній літературі. Жорстокість окупаційного режиму, тотальне знищення комуністами будь-яких згадок про людей, що очолювали цей рух, документів про національно-визвольні змагання призвели до того, що їх майже не залишилося в архівах. Єдине, на що може опиратися дослідник – кримінальні справи з архівів НКВД-КГБ. Окремі імена, факти, події детально висвітлювалися в ході допитів, оскільки чим допит виявлявся «продуктивнішим», тим більше осіб потрапляло в тенета «органів».

Це повідомлення – лишень маленька спроба відновлення історичної правди.

Дерев'яна церква в Олексієво-Дружківці була автокефальною

Перша згадка про перехід до Української Автокефальної Православної Церкви храму селища Олексієво-Дружківка датується 18 листопадом 1924 року. Тоді в протокол за №6 засідання Донецької губернської антирелігійної комісії записано: «Устав автокефалистов утвердить. Признать желательным высказанное некоторыми тихоновцами намерение о переводе богослужения на украинский язык. Дать соответствующую на сей предмет директиву ГПУ и отделению культов».

Практично це означало, що комуністична влада розпалювала між двома релігійними течіями православ'я непримиримий конфлікт.

Тихонівська (російська) громада селища Олексієво-Дружківка і громада УАПЦ не визнавали один одного, а влада успішно маніпулювала цим фактом.

В архіві не збереглася документація по цій парафії, відомий лише такий промовистий факт: на рубежі 1926-1927 років місцева влада селища наказала продати майно церкви в рахунок боргу за ремонт храму.

Представники громади УАПЦ звернулися через Митрополита Василя Линківського до радянського уряду в Харкові. Вони прохали не знищувати церкву. Влада зупинила процес розпродажу майна, натомість повернувши храм в спільне користування російській та українській церковним громадам. Релігійний конфлікт штучно продовжили знову.

Привертає увагу фігура священика, який, власне, проводив українізацію церковного

життя Олексієво-Дружківки. Про нього відомо лишень з його анкетних даних кримінальної справи, що збереглася в архіві СБУ по Донецькій області:

Єгоров Михайло Пантелійович, 1871, або 1873 року народження, Луганська область. Заарештовувався в 1920, 1923, 1931 роках.

Останній арешт тягнувся 5 місяців й вірогідно був пов'язаний з релігійною діяльністю Єгорова як автокефального священика. Востаннє Михайла Єгорова заарештували 12 жовтня 1937 року. Разом з ним заарештували прихожан Бордунчика та Дементєєва. Останньому інкримінувалося «виконання націоналістичних пісень». Після короткого слідства українського священика Єгорова розстріляли. Проте сам храм зруйнований не був і уцілів до приходу німців 1941 року.

1941-1943 роки

Період окупації більш відомий завдяки уцілілій тогочасній пресі та, знову ж таки, кримінальним справам на членів ОУН та місцевої «Просвіти».

В 1941-1943 роках на території міст Костянтинівка і Дружківка українці зуміли організувати товариство «Просвіта», мережу з 49 українських шкіл, видавали дві періодичні («Костянтинівські вісті», «Дружківське слово») й одне неперіодичне («Військовий звіт») друковані видання українською мовою, поновили з літа 1942 року діяльність церковної громади Української Автокефальної Православної Церкви в Олексієво-Дружківці.

Так, зокрема, українську школу-гімназію в Олексієво-Дружківці очолив Олександр Іванович Чайка, 1901 року народження селище Воронене Шосткинський район Сумської області. Завдяки його старанням з 15 серпня 1942 року школа відновила заняття з 12 навчальними класами. На ремонт трьох шкільних приміщень німці виділили 7 тисяч карбованців. Саме Олександр Чайка був ініціатором створення осередку Костянтинівського товариства «Просвіта» в Олексієво-Дружківці. За свою патріотичну, культурно-просвітницьку роботу 12 серпня 1944 року Військовий трибунал військ НКВД

по Сталінській області засудив Чайку до 10 років таборів. Повернувшись з тюрми, він був змушений виїхати з Донеччини на свою батьківщину в Сумську область. Реабілітація прийшла вже помертвено в 1991 році.

Досі точно не відомо саме з якого часу поновила свою діяльність українська церква в Олексієво-Дружківці: в кінці 1941 року чи в першій половині 1942-го.

Проте у вересні 1942 року стався конфлікт, а точніше, відновився старий між прихильниками українського та російського православ'я. Ось, як ця подія описана в часопису «Костянтинівські вісті» від 12 вересня 1942 року в статті «Свобода релігій тепер непорушна»: «... Але знаходяться ще люди, що хотіли б ще силою придушувати свободу релігії, тримати цілі релігійні парафії в своїй владі і спрямовувати парафіян за своїми переконаннями. Характерним у цьому випадку може бути випадок у Архангело-Михайлівській церкві в селі Дружківці нашого району. Там знайшлися прибічники православної церкви підпорядкованої Москві, які вирішили українців позбавити змоги молитися у своєму храмі. Вони силоміць відібрали ключі в старости української автокефальної церкви й проголосили себе хазяїнами храму. Справа дійшла до того, що примусила втрутитися Міська Управа. Вона відрядила на місце заступника голови Міської Управи п. Кирпенкай і п. Токаренка, які скликали загальні збори віруючих с. Дружківка. На цих зборах треба було визначити скільки є прихильників тієї й іншої церкви. І голосування дало разючі наслідки. Жоден парафіянин не згодився щоб служба Божа в Храмі правилася російсько-славянською мовою, усі, як один виявили бажання молитися своєю українською мовою.

Так провалилися прибічники московського керівництва й їхнє прагнення до придушення силою. Бажань віруючих.

Цей факт свідчить про те, що серед нашого народу зростає свідомість, він починає відкидати все штучне прищеплене йому з країни гнобителів – Московщини».

Автор статті – мешканець міста Костянтинівка Микола Токаренко, член товариства «Просвіта» 1942-1943 рр. в Костянтинівці, близько знайомий з Василем Гайворонським та усією тогочасною українською передовою громадою. Вже після приходу на Донбас радянської армії він був засуджений НКВС. До цього часу не реабілітований.

2 КОСЯТИНИВСЬКІ ШІТИ

СВОБОДА РЕАЛІЇ ТЕПЕР НЕПОРУШНА

Українській владі на протязі останніх років, зокрема після початку боротьби з російським режимом, бракує не тільки грошей, а й людських ресурсів, зокрема фахівців, які могли б допомогти в боротьбі з корупцією та злочинами. І українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити. Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити. Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити.

Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити. Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити. Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити.

Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити. Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити. Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити.

Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити. Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити. Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити.

Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити. Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити. Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити.

Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити. Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити. Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити.

Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити. Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити. Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити.

Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити. Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити. Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити.

Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити. Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити. Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити.

Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити. Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити. Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити.

Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити. Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити. Українська влада, незважаючи на всі зусилля, не може собі цього дозволити.

ngo.donetsk.ua